Verslag raadsinformatieavond participatieverordening

23-9-25

Gemeente Waterland

Inleiding

Op 23 september is Burgemeester Marian van der Weele het gesprek aangegaan met de aanwezige leden van de gemeenteraad over burgerparticipatie in Waterland. Aanleiding voor de raadsinformatieavond was de ontwikkeling van de participatieverordening en de wens om te komen tot een meer integrale aanpak van burgerparticipatie. Aan de hand van een presentatie zijn ervaringen, praktijkvoorbeelden, aandachtspunten en knelpunten besproken. Dit document bevat een beknopte weergave van de besproken onderwerpen en de daaruit getrokken lessen.

Reflectie op participatieavonden

1e avond nieuw parkeerbeleid binnenstad Monnickendam

De eerste participatieavond in het gemeentehuis werd door aanwezige raadsleden breed als mislukt beoordeeld. Er werd aangegeven dat de presentatie onvoldoende aansloot bij het publiek en dat de gebrekkige presentatie en informatieborden als verouderd werden beschouwd. Daarnaast werd het ontbreken van duidelijke gespreksleiding benoemd, waardoor gesprekken door elkaar liepen. Tot slot was er weinig ruimte voor interactie met de aanwezige inwoners. Dit wekte bij deelnemers de indruk dat het plan grotendeels vaststond en dat de mogelijkheden voor aanpassing beperkt waren

Lessen:

- De wijze van presenteren en de gekozen werkvormen dienen aan te sluiten bij de doelgroep.
    - Dit krijgt expliciet aandacht bij het opstellen van het participatieplan.
- De kaders van een initiatief en de mate van beïnvloedingsruimte moeten tijdens participatiemomenten duidelijk worden gecommuniceerd.
    - Dit vormt een centraal onderdeel van de integrale aanpak van burgerparticipatie en het participatieplan.

2e avond nieuw parkeerbeleid binnenstad Monnickendam

De presentatie tijdens de tweede participatieavond in de Bierderij werd door raadsleden als duidelijker ervaren dan die van de eerste avond. Tegelijkertijd werd ook hier het ontbreken van voldoende regie benoemd. Zo was wethouder Scheepstra achter in de zaal slecht verstaanbaar. In tegenstelling tot de eerste avond ontstond bij deelnemers niet de indruk dat er geen ruimte voor verandering was. De indruk werd gewekt dat er helemaal nog geen duidelijke kaders waren vastgesteld. Dit leidde ertoe dat participanten de avond verlieten met een gevoel van onduidelijkheid over het vervolg. De beperkte terugkoppeling na afloop heeft dit gevoel versterkt.
Raadsleden gaven aan begrip te hebben voor de organisatie van deze avond, mede in het licht van de moeizame start tijdens de eerste participatieavond, waardoor de tweede avond onder verhoogde druk plaatsvond. Tijdens de raadsinformatieavond werd daarnaast kritisch gereflecteerd op de rol van de gemeenteraad zelf. Het politiseren van het onderwerp, onder meer door online mobilisatie van achterbannen, droeg eraan bij dat een deel van de deelnemers de avond niet met een neutrale houding inging. Dit uitte zich onder andere in het gebruik van diskwalificerende leuzen door enkele aanwezigen aan het begin van de bijeenkomst.

Lessen:

- Praktische knelpunten die eenvoudig te voorkomen zijn, zoals onvoldoende verstaanbaarheid en een tekort aan zitplaatsen, dienen zich niet voor te doen tijdens participatiebijeenkomsten.
    - Opnemen van een praktische checklist in het draaiboek voor participatieavonden.
- Tijdens de raadsinformatieavond is vastgesteld dat er behoefte is aan verduidelijking van de rol en verantwoordelijkheid van de gemeenteraad tijdens participatiemomenten.
    - Het vastleggen van deze rol in nadere procesafspraken kan bijdragen aan meer duidelijkheid.

Avond over zelfstandigheid

Door d[redacted] is gerefereerd aan de participatieavond over zelfstandigheid. Daarbij werd opgemerkt dat de opzet van deze avond als duidelijk werd ervaren en dat de moderator bijdroeg aan rust en structuur in het gesprek, onder meer door zelf de microfoon te hanteren bij het verlenen van het woord aan deelnemers.

Lessen:

- De inzet en rol van een moderator zijn in belangrijke mate bepalend voor de sfeer en het verloop van een participatiebijeenkomst.
    - Opnemen van praktische tips en aandachtspunten voor moderatie in het draaiboek voor participatieavonden.
    - Het opnemen van de mogelijkheid tot inzet van een externe moderator in het format Participatieplan.

Tijdelijke woningbouw & de sporthal

De informatieavond over tijdelijke woningbouw in Waterland werd door meerdere raadsleden als te vroeg in het proces ervaren. Daarbij werd aangegeven dat participatie op basis van een volledig open uitgangspunt (“een wit vel”) voor deelnemers lastig is. Bij het traject rond de sporthal werd juist het tegenovergestelde ervaren: daar was de locatiekeuze reeds gemaakt, waardoor de inbreng van inwoners mogelijk in een laat stadium heeft plaatsgevonden.

Lessen

- De timing van participatiemomenten binnen beleids- en besluitvormingsprocessen vraagt om een zorgvuldige afweging: participatie dient niet te vroeg, maar ook niet te laat te worden ingezet.
    - Ontwikkelen van hulpmiddelen die ondersteunen bij het bepalen van een passend moment voor participatie.

Informatieavond door Coa over AZC

Over het algemeen werd met een positief gevoel teruggekeken op deze informatieavond. De opzet werd als duidelijk ervaren en het feit dat deelnemers zittend en plenair werden geïnformeerd, droeg bij aan rust en overzicht. Wel werd opgemerkt dat het thema veiligheid, voor veel inwoners een van de meest prangende onderwerpen, pas tijdens de vragenronde expliciet aan bod kwam.

Lessen:

- De inhoud en opbouw van een participatie- of informatieavond dienen aan te sluiten bij de belangrijkste zorgen en vragen van inwoners.
    - Waar mogelijk de agenda vooraf samen met participanten bepalen.
- Bij onderwerpen met een grote maatschappelijke impact verdient een zittende, plenaire opzet de voorkeur.
    - Opnemen in format Participatieplan

Toepassen op casussen

Tijdens de avond is gevraagd om bij twee casussen de trede op de participatieladder te bepalen, oftewel de mate van invloed van participanten.

Casus: Maaiveld oranjewijk

Volgens de aanwezigen dienen directe omwonenden te worden geïnformeerd en de mogelijkheid te krijgen om ideeën en opmerkingen te delen. Daarnaast werd aangegeven dat coproductie op het onderdeel groen wenselijk en mogelijk is. Ook werd genoemd dat een kleinere groep betrokken en gemotiveerde inwoners intensiever zou kunnen samenwerken met de gemeente. Daarbij is nadrukkelijk opgemerkt dat de

samenstelling van zo'n groep voldoende divers moet zijn en een goede afspiegeling van de omgeving dient te vormen.

Lessen:

- De diversiteit van participanten moet zo goed mogelijk worden gewaarborgd.
    - Onderdeel maken van de aandachtspunten bij het opstellen van een Participatieplan
- Binnen één participatietraject kan per onderwerp of onderdeel een verschillende mate van participatie passend zijn.
    - Bewust vastleggen per onderdeel van een initiatief.

Casus: Verkeer Broek in Waterland

Bij de bespreking van deze casus waren de aanwezigen het erover eens dat de trede 'meebeslissen' niet haalbaar is. Het onderwerp werd hiervoor als te complex beschouwd, mede vanwege de beperkingen die voortvloeien uit bestaande wet- en regelgeving. De dorpsraad van Broek in Waterland heeft in het kader van de huidige verkeersproblematiek eerder zelf een alternatief uitgewerkt, dat uiteindelijk niet uitvoerbaar bleek vanwege deze beperkingen. Raadsleden gaven aan dat een vorm van coproductie, waarbij de dorpsraad wordt betrokken, zowel haalbaar als wenselijk wordt geacht.

Lessen:

- De mate van complexiteit en de beschikbare ruimte voor aanpassing van projecten en beleid moeten worden meegewogen bij het ontwerpen van participatietrajecten.
    - Randvoorwaarde voor het bepalen van de vorm van participatie
- De hoogst haalbare vorm van burgerparticipatie moet door de organisatie nagestreefd worden
    - De inrichting van de participatie-beslisboom ondersteunt het verkennen van de maximaal haalbare vorm van participatie per traject.

Input VVD-fractie

De VVD-fractie was niet aanwezig tijdens de raadsinformatieavond en is na afloop in de gelegenheid gesteld om input te leveren. De fractie geeft aan dat het bij de aankondiging van burgerparticipatie belangrijk is om duidelijk te communiceren welke veranderingsmogelijkheden er zijn en welke ruimte wordt geboden binnen bestaande wet- en regelgeving. Daarnaast wordt benadrukt dat vooraf, in afstemming met de raad, helder moet zijn wat het doel van het participatietraject is en welke rol de gemeenteraad daarin vervult. Dit wordt met name van belang geacht in situaties waarin raadsleden zelf deelnemen aan een participatietraject.

Algemene opmerkingen:

Kernwoord:	Vraag /opmerking:	Lessen
Taalgebruik	De term consultatie geeft verwarring. Daarnaast worden er veel termen door elkaar gebruikt; informatieavond, inloopavond, consultatieavond en participatieavond.	De organisatie moet eenduidig taalgebruik hanteren en termen consequent gebruiken, waarbij per term duidelijk wordt gemaakt welke mate van invloed participanten hebben tijdens het participatiemoment.
Rol van de Raad	De partijen zien zichzelf als de voelsprieten van de samenleving, ze stellen voor dat ambtenaren langs kunnen komen bij fractievergaderingen om de impact van een onderwerp te bespreken.	De suggestie om ambtenaren te laten aansluiten bij fractievergaderingen is tijdens de bespreking naar voren gebracht. Dit wordt, gelet op het belang van rolzuiverheid en de scheiding tussen bestuur, ambtelijke organisatie en politiek, niet

		wenselijk geacht. Informatievoorziening aan de gemeenteraad vindt plaats via de daarvoor bestemde en transparante kanalen, zodat gelijke toegang tot informatie voor alle raadsleden wordt gewaarborgd.
Krachtenveld- en actoren analyse	Een commercieel bedrijf maakt vaak een actoren- of krachtenveldanalyse; de vraag wordt gesteld of de gemeente dit ook zou moeten doen.	Een actoren- en/of krachtenveldanalyse zal een onderdeel vormen van het format voor participatieplannen.
Unusual suspects	Hoe bereik je inwoners die niet standaard meedoen of anders denken?	Aandachtspunt maken in het Participatieplan op basis van best practices.
Vertraging door participatietraject	Een extra doorlooptijd van een grot project, bijvoorbeeld een half jaar als gevolg van een zorgvuldig participatietraject, wordt door de aanwezigen als acceptabel beschouwd. Een goede voorbereiding wordt daarbij gezien als een essentieel onderdeel van het proces en komt tot uiting in de kwaliteit en het draagvlak van het eindresultaat.	De organisatie zet zich in om burgerparticipatie vaker in te zetten, met de ambitie om dit in de toekomst structureel en met voldoende ondersteuning vorm te geven.
Gevoeligheid onderwerp	Moet er niet van tevoren een inschatting gemaakt worden van de gevoeligheid van een onderwerp.	De mogelijkheid om een integrale impactanalyse te ontwikkelen wordt onderzocht.
Gevolgen keuzen en optie voorleggen	Er wordt benoemd dat de gevolgen van beleid heel duidelijk benoemd moeten worden als er een keuze gemaakt kan worden, hoe moeilijk dit ook is.	Het expliciet benoemen van de gevolgen van verschillende beleidskeuzes wordt onderschreven als een belangrijk uitgangspunt binnen de beleidsvoorbereiding in brede zin. De organisatie streeft ernaar om, waar keuzes voorliggen, de consequenties van verschillende opties zo helder en volledig mogelijk inzichtelijk te maken, ook wanneer dit complex of gevoelig is.
Reikwijdte participatiebeleid	Het is belangrijk om duidelijk te maken wat de reikwijdte is van de participatieverordening. Deze heeft uitsluitend betrekking op participatie die door de gemeente zelf wordt georganiseerd en niet op trajecten van andere overheden of organisaties, zoals de Bernhardbrug van de provincie. Voor inwoners lopen deze verantwoordelijkheden in de praktijk echter vaak door elkaar, waardoor zij de gemeente snel aanspreken.	De participatieverordening ziet uitsluitend op participatietrajecten die door de gemeente zelf worden georganiseerd. In de praktijk lopen verantwoordelijkheden voor inwoners echter vaak door elkaar. Bij projecten zoals de Bernhardbrug wenden inwoners zich regelmatig tot de gemeente, terwijl de provincie verantwoordelijk is. Van inwoners kan niet worden verwacht dat zij deze verantwoordelijkheden altijd scherp kunnen onderscheiden. De gemeente blijft daarom een laagdrempelig aanspreekpunt en wijst inwoners waar nodig de weg naar de juiste bestuurslaag.
Transparantie	Het beeld bestaat dat er veel input wordt	Het participatieverslag vervult

beleidskeuze	opgehaald bij inwoners, maar dat uiteindelijk ambtelijk andere keuzes worden gemaakt. Dit roept de vraag op hoe inwoners zekerheid kunnen krijgen dat hun inbreng zorgvuldig en eerlijk wordt meegewogen.	hierin een centrale rol: door hierin transparant te verantwoorden welke inbreng is geleverd en hoe deze is betrokken bij de uiteindelijke keuzes, wordt het participatieproces zorgvuldig, eerlijk en navolgbaar en wordt het vertrouwen van inwoners in participatie binnen de gemeentelijke besluitvorming versterkt.